

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2017 m. balandžio 6 d.¹

Byla C-348/16

**Moussa Sacko
prieš**

Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano

(Tribunale di Milano (Milano teismas, Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prejudicinis klausimas – Prieglobstis – Direktyvos 2013/32/ES 12, 14, 31 ir 46 straipsnių išaiškinimas – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą – Išklausus suinteresuotąjį asmenį administracijos priimtas sprendimas atmesti prašymą suteikti pabėgėlio statusą – Galimybė neišklausus suinteresuotojo asmens atmesti šio asmens teismui pateiktą skundą“

1. Teisingumo Teismo pirmą kartą, jei neklystu, klausama, ar Direktyva 2013/32/ES² suderinama su nacionalinės teisės aktais, kuriuose numatyta, kad teismas gali pripažinti nepriimtiniu ar atmesti prieglobsčio prašytojo pateiktą skundą dėl sprendimo atmesti tarptautinės pagalbos prašymą (nepatenkinti prašymo) neišklausęs šio prieglobsčio prašytojo.
2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad prieglobsčio prašytojo skundas šiuo atveju yra „akivaizdžiai nepagrįstas“, todėl „neigiamas administracinės institucijos atsakymas negali būti pakeistas“. Nors pagal nacionalinės teisės aktus leidžiama tokio skundo nepriimti ar jį atmesti dar kartą neišklausus prieglobsčio prašytojo, kyla abejonių, ar ši galimybė atitinka Direktyvą 2013/32. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar dėl tokio skundo atmetimo iš prieglobsčio prašytojo neatimama teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę, užtikrinama šios direktyvos 46 straipsnio 3 dalyje.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

Direktyva 2013/32

3. Pagal Direktyvos 2013/32 1 straipsnį šios direktyvos tikslas – „nustatyti pagal Direktyvą 2011/95/ES bendrą tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo tvarką“³.

1 Originalo kalba: ispanų.

2 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60; toliau – Direktyva 2013/32).

3 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9; toliau – Direktyva 2011/95).

4. Tos pačios direktyvos 18, 20 ir 60 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

- „(18) tiek valstybės narės, tiek tarptautinės apsaugos prašytojai yra suinteresuoti, kad sprendimai dėl tarptautinės apsaugos prašymų būtų priimami kuo skubiau, nedarant poveikio tinkamo ir išsamaus nagrinėjimo atlikimui;
- (20) griežtai apibrėžtais atvejais, kai tikėtina, kad prašymas neturi pagrindo arba kyla didelių nacionalinio saugumo arba viešosios tvarkos problemų, valstybės narės turėtų galėti paspartinti nagrinėjimo procedūrą, visų pirma nustatydamos trumpesnius, bet pagrįstus terminus tam tikriems procesiniams veiksams, nedarant poveikio tinkamam ir išsamiam nagrinėjimui ir prašytojo veiksmingai galimybei naudotis šios direktyvoje numatytais pagrindiniais principais ir garantijomis;
- (60) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, kurie pripažinti Chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir skatinti Chartijos 1, 4, 18, 19, 21, 23, 24 ir 47 straipsnių taikymą ir ji turėtų būti atitinkamai įgyvendinta.“

5. Direktyvos 2 straipsnio c punkte nustatyta:

„[P]rašytojas“ – tarptautinės apsaugos paprašęs trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, dėl kurio dar nepriimtas galutinis sprendimas.“

6. Direktyvos II skyriaus „Pagrindiniai principai ir garantijos“ 12 straipsnyje numatyta:

„1. Atsižvelgdamos į III skyriuje numatytas procedūras valstybės narės užtikrina, kad visi prašytojai galėtų naudotis šiomis garantijomis:

- a) jie gauna informaciją apie taikytiną procedūrą ir apie savo teises ir pareigas tos procedūros metu bei galimas savo pareigų nesilaikymo ir nebendradarbiavimo su institucijomis pasekmes ta kalba, kurią supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turėtų suprasti <...>;

<...>

- d) <...> suteikiama galimybė jiems, ir, jei taikytina, jų patarėjams teisės klausimais ar kitiems patarėjams susipažinti su informacija, nurodyta 10 straipsnio 3 dalies b punkte, ir ekspertų pateikta informacija, nurodyta 10 straipsnio 3 dalies d punkte, jeigu sprendžiančioji institucija atsižvelgė į tą informaciją priimdama sprendimą dėl jų prašymo;

- e) apie sprendžiančiosios institucijos sprendimą dėl jų prašymo jiems pranešama per pagrįstą laiką <...>;

- f) apie sprendžiančiosios institucijos sprendimo rezultatą jiems pranešama ta kalba, kurią jie supranta arba, kaip pagrįstai manoma, turėtų suprasti, kai jiems nepadedą arba neatstovauja patarėjas teisės klausimais arba kitas patarėjas. Pateiktoje informacijoje turi būti nurodyta, kaip apskūsti neigiamą sprendimą <...>

2. Taikant [IV] skyriuje numatytas procedūras, valstybės narės užtikrina, kad visiems prašytojams būtų užtikrintos garantijos, lygiavertės nurodytosioms 1 dalies b–e punktuose.“

7. Šios direktyvos 14 straipsnio „Asmeninis pokalbis“ 1 dalis suformuluota taip:

„Prieš sprendžiančiajai institucijai priimant sprendimą, prašytojui suteikiama galimybė atvykti asmeninio pokalbio dėl tarptautinės apsaugos prašymo <...>“

8. Direktyvos 17 straipsnyje „Asmeninių pokalbių ataskaitos ir įrašai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų parengta išsami ir faktinė kiekvieno asmeninio pokalbio ataskaita, kurioje būtų pateikiama visa esminė informacija, arba stenograma.

2. Valstybės narės gali numatyti asmeninio pokalbio garso arba garso ir vaizdo įrašą. Kai daromas toks įrašas, valstybės narės užtikrina, kad kartu su prašytojo byla būtų prieinamas jo įrašas arba stenograma.

3. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojas turėtų galimybę žodžiu ir (arba) raštu pateikti pastabų ir (arba) paaiškinimų dėl ataskaitoje arba stenogramoje esančių vertimo klaidų ar klaidingo supratimo, pasibaigus asmeniniam pokalbiui arba per nustatytą laikotarpį, prieš sprendžiančiajai institucijai priimant sprendimą. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad prašytojas būtų išsamiai informuotas apie ataskaitos turinį arba apie esmines stenogramos dalis, jei būtina, padedant vertėjui žodžiu. Valstybės narės tada prašo, kad prašytojas patvirtintų, kad ataskaitos ar stenogramos turinys teisingai atspindi pokalbį.

<...>

5. Prašytojai ir jų patarėjai teisės klausimais arba kiti patarėjai <...> turi galėti susipažinti su ataskaita arba stenograma ir, jei taikoma, su įrašu, prieš sprendžiančiajai institucijai priimant sprendimą.

<...>“

9. III skyrius „Pirmosios instancijos procedūros“ pradedamas 31 straipsniu „Nagrinėjimo procedūra“, kuriame numatyta:

„1. Valstybės narės svarsto tarptautinės apsaugos prašymus nagrinėjimo procedūros metu pagal II skyriaus pagrindinius principus ir garantijas.

2. Valstybės narės, nedarydamos poveikio tinkamo ir išsamaus nagrinėjimo principui, užtikrina, kad nagrinėjimo procedūra būtų baigta kuo greičiau.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nagrinėjimo procedūra būtų baigta per šešis mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos.

<...>Valstybės narės gali pratęsti šioje dalyje nustatytą šešių mėnesių terminą ne ilgesniam nei dar devynių mėnesių laikotarpiui, kai:

- a) atvejis susijęs su sudėtingais faktiniais ir (arba) teisiniais klausimais;
- b) tarptautinės apsaugos vienu metu prašo daug trečiosios šalies piliečių arba asmenų be pilietybės, todėl praktiškai labai sunku baigti procedūrą per šešių mėnesių terminą;
- c) uždelsiama akivaizdžiai dėl to, kad prašytojas nevykdo savo pareigų pagal 13 straipsnį.

<...>

8. Valstybės narės gali nustatyti, kad nagrinėjimo procedūra pagal II skyriaus pagrindinius principus ir garantijas gali būti paspartinta ir (arba) pagal 43 straipsnį vykdoma pasienyje arba tranzito zonose, jeigu:

- a) prašytojas, pateikdamas savo prašymą ir nuroydamas faktus, iškelė tik tokius klausimus, kurie nėra svarbūs nagrinėjant, ar jis priskirtinas prie tarptautinės apsaugos gavėjų <...>, arba

- b) prašytojas atvyko iš saugios kilmės šalies, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, arba
- c) prašytojas suklaidino valdžios institucijas, pateikdamas klaidingą informaciją ar netikrus dokumentus arba nepateikdamas svarbios informacijos ar dokumentų apie savo tapatybę ir (arba) pilietybę, kurie galėjo neigiamai paveikti sprendimą, arba
- d) tikėtina, kad prašytojas iš nesąžiningų paskatų sunaikino ar išmetė tapatybės ar kelionės dokumentą, kuris būtų padėjęs nustatyti jo tapatybę arba pilietybę, arba
- e) prašytojas pateikė akivaizdžiai nenuoseklius ir prieštaravingus, akivaizdžiai klaidingus ar neįtikimus nusiskundimus, kurie prieštarauja tinkamai patikrintai informacijai apie kilmės šalį, todėl jo reikalavimai tampa akivaizdžiai neįtikinami, kiek tai susiję su jo priskyrimu prie tarptautinės apsaugos gavėjų <...>, arba
- f) prašytojas pateikė paskesnę tarptautinės apsaugos prašymą, kuris nėra nepriimtinas pagal 40 straipsnio 5 dalį, arba
- g) prašytojas prašo apsaugos tik siekdamas atidėti arba sužlugdyti anksčiau priimto sprendimo arba sprendimo, kuris bus priimtas artimiausiu laiku, vykdymą, kuriuo remiantis jis būtų išsiųstas iš šalies; arba
- h) prašytojas neteisėtai atvyko į valstybės narės teritoriją arba neteisėtai joje išbuvo ilgesnį laiką ir be rimtos priežasties nepranešė apie save institucijoms arba neatidėliodamas nepaprašė tarptautinės apsaugos, esant tokioms jo atvykimo aplinkybėms, arba
- i) prašytojas atsisako vykdyti pareigą leisti paimti jo pirštų atspaudus <...>, arba
- j) prašytojas dėl rimtų priežasčių gali būti laikomas keliančiu grėsmę valstybės narės nacionaliniam saugumui arba viešajai tvarkai, arba jis pagal nacionalinės teisės aktus buvo prievarta išsiųstas dėl rimtų priežasčių, susijusių su visuomenės saugumu arba viešąja tvarka.

9. Valstybės narės nustato terminus sprendimui priimti per pirmosios instancijos procedūrą pagal 8 dalį. Tie terminai turi būti pagrįsti.

<...>“

10. Direktyvos 32 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Nepagrįstų prašymų atvejais, kai taikomos 31 straipsnio 8 dalyje išvardytos aplinkybės, valstybės narės gali taip pat laikyti prašymą akivaizdžiai nepagrįstu, jeigu taip apibrėžta nacionalinės teisės aktuose.“

11. Direktyvos V skyrių „Apeliacinės [„Skundų nagrinėjimo] procedūros“ sudaro vienintelis 46 straipsnis „Teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę“, kuriame numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuria galėtų naudotis teisme, kad galėtų apskusti:

- a) sprendimą, priimtą dėl tarptautinės apsaugos prašymo, įskaitant sprendimą:
 - i) laikyti prašymą nepagrįstu, kad būtų suteiktas pabėgėlio statusas ir (arba) papildomos apsaugos statusas;
 - ii) laikyti prašymą nepriimtinu pagal 33 straipsnio 2 dalį;

- iii) priimtą valstybės narės pasienyje arba tranzito zonose, kaip aprašyta 43 straipsnio 1 dalyje;
- iv) nevykdyti nagrinėjimo pagal 39 straipsnį;
- b) atsisakymą atnaujinti prašymo nagrinėjimą po jo nutraukimo pagal 27 ir 28 straipsnius;
- c) sprendimą panaikinti tarptautinę apsaugą pagal 45 straipsnį.

2. Valstybės narės užtikrina, kad asmenys, kuriuos sprendžiančioji institucija pripažįsta asmenimis, kuriems gali būti suteikta papildoma apsauga, turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę pagal 1 dalį, kad galėtų apskusti sprendimą laikyti prašymą nepagrįstu, kad būtų suteiktas pabėgėlio statusas [nepagrįstu, kiek tai susiję su pabėgėlio statusu].

<...>

3. Kad būtų laikomasi 1 dalies, valstybės narės užtikrina, jog taikant veiksmingą teisių gynimo priemonę būtų numatytas išsamus ir *ex nunc* faktinis ir teisinis tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimas, įskaitant atitinkamais atvejais nagrinėjimą pagal Direktyvą 2011/95/ES, bent vykdant apeliacines procedūras [bent nagrinėjant skundus] pirmosios instancijos teisme.

4. Valstybės narės numato pagrįstus terminus ir kitas reikalingas taisykles, kad prašytojas galėtų pasinaudoti savo teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę pagal 1 dalį. Dėl terminų tokia galimybė pasinaudoti neprarandama ar netampa pernelyg sudėtinga.

Valstybės narės taip pat gali numatyti pagal 43 straipsnį priimtų sprendimų *ex officio* peržiūrą.

<...>“

B. Nacionalinės teisės aktai

12. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį į sprendimą matyti, kad Italijos tarptautinę apsaugą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatyti: administracinis etapas, per kurį ekspertų komisija, išklausiusi prašytoją, nagrinėja prašymus, ir teisminis etapas, kai prašytojas, kurio tarptautinės apsaugos prašymas buvo atmestas, gali užginčyti neigiamą administracinės institucijos sprendimą.

13. *Decreto legislativo n. 150/2011* (2011 m. Įstatyminis dekretas Nr. 150)⁴, iš dalies pakeisto *Decreto legislativo n. 142/2015* (2015 m. Įstatyminis dekretas Nr. 142)⁵, 19 straipsnyje numatyta:

„1. Bylos, susijusios su skundais dėl sprendimų, numatytų 2008 m. sausio 28 d. *Decreto Legislativo n. 25* (Įstatyminis dekretas Nr. 25) 35 straipsnyje, nagrinėjamos skubos tvarka, nebent šiame straipsnyje nustatyta kitaip.

<...>

⁴ *Decreto legislativo «Disposizioni complementari al codice di procedura civile in materia di riduzioni e semplificazione dei procedimenti civile di cognizione, ai sensi dell'articolo 54 della legge 18 giugno 2009, n. 69* (Civilinio proceso kodeksą papildančios nuostatos, susijusios su civilinių bylinėjimosi procesų sutrumpinimo ir supaprastinimo, kaip tai suprantama pagal 2009 m. birželio 18 d. Įstatymo Nr. 69 54 straipsnį, GURI, Nr. 220, 2011 m. rugsėjo 21 d).

⁵ *Decreto legislativo «Attuazione della direttiva 2013/33/UE recante norme relative all'accoglienza dei richiedenti protezione internazionale, nonché della direttiva 2013/32/UE, recante procedure comuni ai fini del riconoscimento e della revoca dello status di protezione internazionale»* (Direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo, ir Direktyvos 2013/32 ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos perkėlimas, GURI, Nr. 214, 2015 m. rugsėjo 15 d.)

3. Skundas turi būti pateiktas per trisdešimt dienų nuo pranešimo apie sprendimą arba per šešiasdešimt dienų, jeigu pareiškėjas gyvena užsienyje <...>

4. Laiku pateiktas skundas turi sustabdomąjį poveikį, išskyrus atvejį, kai jis pateiktas:

<...>

b) dėl sprendimo, kuriuo tarptautinės apsaugos prašymas pripažintas nepriimtinu;

c) dėl sprendimo atmesti akivaizdžiai nepagrįstą tarptautinės apsaugos prašymą <...>;

<...>

6. Kancleris praneša suinteresuotajam asmeniui, Vidaus reikalų ministerijai <...> ir prokuratūrai apie skundą ir nutarimą nagrinėti skundą teismo posėdyje.

<...>

8. Skundžiamą sprendimą priėmusi komisija gali pateikti visus aktus ir dokumentus, kurie, jos nuomone, reikalingi nagrinėjant skundą, o teismas tiek savo, tiek šalių iniciatyva gali imtis bet kurių tyrimo veiksmų, kurie, jo nuomone, reikalingi tam, kad būtų išspręstas ginčas.

9. Per šešis mėnesius nuo skundo pateikimo teismas, remdamasis priimant sprendimą turimais įrodymais, priima nutartį, kuria atmeta skundą arba suteikia pareiškėjui pabėgėlio ar asmens, kuriam suteikta papildoma apsauga, statusą.

<...>“

II. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės

14. 2015 m. kovo 20 d. M. Sacko, iškeliavęs iš Malio, atvyko į Italiją ir čia pateikė prieglobsčio prašymą. 2016 m. kovo 10 d. *Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano* (Milano teritorinė tarptautinės apsaugos suteikimo komisija, toliau – teritorinė komisija) surengė su juo pokalbį.

15. 2016 m. balandžio 5 d. teritorinė komisija pranešė M. Sacko, kad atmetė jo prašymą suteikti tarptautinę apsaugą, taigi pabėgėlio ar papildomos apsaugos gavėjo statusas jam nebus suteiktas. Savo sprendimą ji pagrindė tuo, kad prašymas pagrįstas vien ekonominio pobūdžio pagrindais ir kad ji nenustatė pagrindo taikyti *fumus persecutionis* prielaidą.

16. 2016 m. gegužės 3 d. M. Sacko apskundė teritorinės komisijos sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis pakartojė tarptautinės apsaugos prašyme nurodytus motyvus ir pridėjo abstraktų bendros padėties Malyje aprašymą niekaip jos nesiedamas su asmenine situacija.

17. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad skundas yra akivaizdžiai nepagrįstas. Anot jo, „nustatyta (ir atlikus nagrinėjimą iš tikrųjų patvirtinta), kad M. Sacko tarptautinės apsaugos prašymą pateikė dėl ypač skurdžios savo būklės. Vien skurdi būklė nesuteikia teisės taikyti net ir vidaus teisėje numatytų priemonių, pavyzdžiui, vadinamosios humanitarinės pagalbos <...> Taigi, šio teismo nuomone, skundą galima atmesti nenagrinėtą, t. y. dar kartą neišklausius prašytojo“.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, jog, atsižvelgiant į tai, kad prašytojas jau buvo išklaustas administraciniame etape, jo skundas per teisminį nagrinėjimą gali būti atmestas arba patenkintas iš naujo neišklausius prašytojo. Tokį aiškinimą kaip teisėtą patvirtino ir *Suprema Corte di Cassazione* (Aukščiausiasis Teismas) savo jurisprudencijoje, be to, tai įtvirtinta naujoje 2011 m. *Decreto legislativo n. 150* 19 straipsnio redakcijoje.

19. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2011 m. *Decreto legislativo n. 150* 19 straipsnio 9 dalyje faktiškai sukurtas alternatyvus „naujas sprendimų priėmimo modelis“, t. y. „sprendimas priimamas iš karto“, remiantis „priimant sprendimą turimais dokumentais“. Tai reiškia, kad, užuot vykdamas to paties straipsnio 6 dalyje nurodytą procedūrą, teismas gali iš karto patenkinti arba atmesti skundą, visų pirma jei mano, kad atsižvelgiant į dokumentuose pateiktą informaciją gali būti priimtas tik toks sprendimas, kuris nepasikeistų net ir surengus dar vieną pokalbį su prašytoju.

20. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų, ar nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos leidžiama skundą patenkinti ar atmesti neišklausius prašytojo, atitinka Sąjungos teisę, todėl jis pateikė šį prejudicinį klausimą.

III. Pateiktas prejudicinis klausimas

21. 2016 m. birželio 22 d. Teisingumo Teismo kanceliarijai pateiktas prejudicinis klausimas suformuluotas taip:

„Ar Direktyva 2013/32/ES (konkrečiai, 12, 14, 31 ir 46 straipsniai) turi būti aiškinama taip, kad ja leidžiama tokia kaip Italijos procedūra (2011 m. *Decreto legislativo n. 150* 19 straipsnio 9 dalis), per kurią teisminei institucijai, į kurią kreipėsi prieglobsčio prašytojas, kurio prašymą administracinė institucija, paskirta nagrinėti prieglobsčio prašymus, visapusiškai išnagrinėjusi ir surengusi pokalbį, atmetė, leidžiama atmesti teismui pateiktą skundą iš karto, dar kartą neišklausius paties prašytojo, jeigu jo skundas teismui yra akivaizdžiai nepagrįstas, todėl neigiamas administracinės institucijos sprendimas negali būti pakeistas?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

22. Be M. Sacko ir Italijos vyriausybės, rašytines pastabas dar pateikė Belgijos, Čekijos, Prancūzijos, Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės, taip pat Europos Komisija. Buvo nuspręsta, kad nebūtina surengti teismo posėdžio.

23. M. Sacko nuomone, pagal 2011 m. *Decreto legislativo n. 150* 19 straipsnio 9 dalį neleidžiama iš karto, neišklausius prašytojo, nepriimti jo teismui pateikto skundo; ja paprasčiausiai reikalaujama, kad prašytojo interesais jo skundas būtų išnagrinėtas ir sprendimas būtų priimtas kuo greičiau, tačiau nepažeidžiant su veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis susijusių garantijų. Jo teigimu, atsižvelgiant į Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje įtvirtintą teisę, neleidžiama, kad, siekiant pagreitinti procesą, skundas nebūtų nagrinėjamas iš esmės, ar prašytojas nebūtų išklaustas siekiant įvertinti jo bylos aplinkybes.

24. Į bylą įstojusių valstybių narių nuomonės iš esmės sutampa: kadangi būtina išklausti prašytoją administraciniame etape, tam tikromis aplinkybėmis galima jo neišklausti teisminiame etape.

25. Tačiau šis valstybių narių sutarimas nėra besąlygiškas.

26. Italijos vyriausybė gina poziciją, kad 2011 m. *Decreto legislativo n. 150* 19 straipsnyje nustatyta procedūra, per kurią galimybė būti išklaustam nors tiesiogiai neužtikrinama, tačiau pripažintina veiksminga teisių gynimo priemone ir juo neužkertamas kelias tam, kad teismas, manydamas esant būtina, motyvuota nutartimi nuspręstų išklausti prašytoją.

27. Italijos vyriausybės nuomone, nei Direktyvoje 2013/32, nei su teisingu bylos nagrinėjimu susijusiais Sąjungos bendraisiais principais nenustatyta pareiga per teisminį etapą bendrai nediferencijuojant išklausti visus pareiškėjus. Be to, šis etapas turi trukti pagrįstą laiko tarpą.

28. Anot Belgijos vyriausybės, neatsižvelgiant į tai, ar prašymas arba skundas būtų akivaizdžiai pagrįstas, ar ne, Direktyvoje 2013/32 nereikalaujama išklausti prašytojo teisminiame etape. Atsižvelgęs į pačioje direktyvoje numatytas garantijas, pagal kurias pokalbis per administracinį etapą turi būti stenografuojamas, Europos teisės aktų leidėjas (visiškai logiškai) konstatavo, kad nebūtina reikalauti, kad per teisminį etapą prašytojas būtų vėl išklaustas, siekiant kruopščiai išnagrinėti prašytojo nurodytas teises ir faktines aplinkybes.

29. Čekijos vyriausybės nuomone, remiantis Direktyvos 2013/32 46 straipsniu ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu, negali būti padaryta išvada, kad, siekiant užtikrinti teisę į veiksmingą teisminę gynybą, bet kuriuo atveju turi būti surengtas antrasis pokalbis, juo labiau kai skundas teismui yra akivaizdžiai nepagrįstas. Aiškinti kitaip reikštų dirbtinai pailginti procesą.

30. Prancūzijos vyriausybė aiškina, kad tiek iš Direktyvos 2013/32 bendros struktūros, tiek iš jos parengiamųjų darbų aiškiai matyti, kad išklausti suinteresuotąjį asmenį teisminiame etape neprivaloma, valstybėms narėms palikta diskrecija numatyti šią galimybę vadovaujantis jų proceso autonomijos principu. Be to, ji teigia, kad netinkama remtis lygiavertiškumo principu, turint omenyje, kad panaši nacionalinė priemonė neegzistuoja. Dėl veiksmingumo principo ji pažymi, kad Direktyvos 46 straipsnio 3 dalyje numatytų garantijų turi būti paisoma visais atvejais, įskaitant ir situaciją, kai skundas atmetamas prieš tai neišklausius prašytojo, – ši procedūra nėra viena iš minėtų garantijų paisymo sąlygų.

31. Vengrijos vyriausybė remiasi Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su Direktyva 2008/115/EB⁶. Papildomai ji nurodo, kad prašytojo išklausti teisminiame etape neprivaloma ir galima apsieiti ir be šio veiksmo tokiose situacijose, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje. Bet kuriuo atveju Italijos teisės aktai atitinka Sąjungos teisės aktus, jeigu jais nepanaikinama galimybė teisėjui išklausti prašytojo tuomet, kai teisėjas mano tai esant būtina.

32. Lenkijos vyriausybė tvirtina, kad valstybėms narėms palikta diskrecija numatyti galimybę išklausti prašytoją teisminiame etape, tačiau reikalaujama paisyti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, taip pat teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Anot šios vyriausybės, šie principai iš esmės nebūtų pažeisti, jei skundas būtų atmetas neišklausius prašytojo, su sąlyga, kad prašytojas buvo išklaustas administraciniame etape. Taip būtų atsižvelgiama į Direktyvoje 2013/32 įtvirtintą siekį greitai išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus.

33. Komisijos nuomone, nėra nė vienos Sąjungos teisės normos, kurioje būtų apibrėžtos teisės būti išklaustam per procesą sąlygos. Jos turi būti nustatytos nacionalinėse teisės sistemose, užtikrinant, kad būtų paisoma veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų. Ji nurodo, kad siekiant nustatyti, ar teisminiame etape būtina išklausti prašytoją, reikia atsižvelgti į visus prieglobsčio procedūros ypatumus ir į aplinkybes, kuriomis būtų galima pateisinti sprendimą neišklausti prašytojo.

⁶ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98).

34. Komisija tvirtina, kad anot Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) teisė būti išklaustyta yra bendras principas, kurio gali būti nepaisoma tik išimtinėmis aplinkybėmis. Aplinkybė, kad administracinė institucija atmetė tarptautinės apsaugos prašymą kaip akivaizdžiai nepriimtina, nepripažintina kaip viena iš tokių aplinkybių. Tokiomis aplinkybėmis nepripažintinas ir pernelyg ilgas procesas ar dėl išklausymo patiriamos papildomos išlaidos.

35. Galiausiai, Komisijos nuomone, pagal bendrą taisyklę prašytojas turi būti išklausomas, tačiau ji nėra absoliuti. Išskirtiniu atveju, kai prieglobsčio prašymas pagrįstas vien ekonominiais sumetimais, nurodytos paprastos ir neginčijamos aplinkybės ir administraciniame etape buvo paisyta pagrindinių garantijų, šios taisyklės išimtis atitiktų Direktyvos 2013/32 20 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintą siekį greitai išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus.

V. Analizė

36. *Tribunale di Milano* (Milano teismas, Italija) iškeltas klausimas iš pirmo žvilgsnio atrodo labai konkretus: siekiama išsiaiškinti, ar nacionalinis įstatymas, pagal kurį leidžiama iš karto nepriimti skundų dėl administracinio sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ar juos atmesti, atitinka Direktyvą 2013/32.

37. Vis dėlto, susipažinus su jį pagrindžiančiais argumentais, klausimas tampa sudėtingesnis. Atrodo, abejonių kyla ne dėl „teisės į teismo posėdį“, kitaip tariant „teisės būti išklaustyta“, bet dėl konkrečios jos formos ar aspekto, kurie gali būti išreikšti kaip „teisė į pokalbį“ arba „teisė būti asmeniškai išklaustyta“⁷.

38. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas konkrečiai pateiktas dėl būtinybės *asmeniškai* išklausti prieglobsčio prašytoją teismo procese, per kurį prieglobsčio prašytojas ginčija administracijos sprendimą atmesti jo prieglobsčio prašymą.

39. Kaip stengsiuosi paaiškinti toliau, „teisė būti *asmeniškai* išklaustyta“, kaip bendros „teisės į teismo posėdį“ atmaina, užtikrinama per prieglobsčio procedūros administracinį etapą. Vis dėlto teisminiame etape prašytojas turi teisę išdėstyti (ir tokios apimties „teisę būti išklaustyta“) teismui savo reikalavimą paremiančius argumentus, tačiau ši jo teisė neprilygsta teisei būti *asmeniškai* išklaustyta.

40. Tiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tiek rašytines pastabas pateikęs vyriausybės neabejoja, kad administraciniame etape privalu surengti asmeninį pokalbį su prašytoju.

41. Direktyvos 2013/32 14 straipsnio 1 dalyje konkrečiai nurodoma, kad administraciniame etape „prašytojui suteikiama galimybė atvykti asmeninio pokalbio dėl tarptautinės apsaugos prašymo“⁸. Taip buvo ir M. Sacko, su kuriuo asmeninį pokalbį surengė teritorinė komisija, atveju.

7 Šių terminų semantinės (ir vertimo) problemos aptariamos generalinio advokato P. Mengozzi išvadoje byloje *M.* (C-560/14, EU:C:2016:320, 6 išnaša): „Teisingumo Teismo jurisprudencijoje italų kalba kartais vartojamas terminas „diritto al contraddittorio“ („teisė į rungimosi principu grindžiamą procedūrą“) (žr., pavyzdžiui, 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *M.*, C-277/11, EU:C:2012:744, 82, 85 ir 87 punktus), kartais – „diritto di essere sentiti“ („teisė būti išgirstiems“) (žr., pavyzdžiui, 2013 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *G. ir R.*, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 27, 28 ir 32 punktus ir 2016 m. kovo 17 d. Sprendimo *Bensada Benallal*, C-161/15, EU:C:2016:175, 21 ir 35 punktus), taip pat kartais vartojamas terminas „diritto di essere ascoltato“ („teisė būti išklaustyta“) (žr., pavyzdžiui, 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 1, 28 ir 30 punktus; būtent šis terminas vartojamas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 41 straipsnio 2 dalyje ir pažodžiui atitinka pirmiau nurodytus terminus prancūzų, anglų, vokiečių ir ispanų kalbomis). Nagrinėjama teisė, kilusi iš bendrųjų teisės principų lotynų k. „audi alteram partem“ ar „audiatur et altera pars“, – tai procesinė teisė, kuri yra bendresnė teisė į gynybą išraiška <...>“.

8 Direktyvos 2013/32 34 straipsnio 1 dalyje taip pat tiesiogiai nustatyta pareiga „sureng[ti] asmeninį pokalbį dėl prašymo priimtinum“, kai sprendžiančioji institucija nusprendžia, kad prašymas gali būti nepriimtinas dėl vienos iš direktyvos 33 straipsnyje išvardytų priežasčių.

42. Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje, kurio dalykas yra skundo dėl sprendimo atmesti prašymą peržiūrėjimas teisme, apie tokį pokalbį neužsimenama. Šia nuostata garantuojama „teis[ė] į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuria galėtų naudotis teisme“ (1 ir 2 dalys; nustatyta, kad „taikant veiksmingą teisių gynimo priemonę [turi būti] numatytas išsamus ir *ex nunc* faktinis ir teisinis tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimas“ (3 dalis)). Taip pat pagal jį reikalaujama paisyti pagrįstų terminų, dėl kurių tokia galimybė pasinaudoti teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę neturėtų būti prarasta arba neturėtų būti pernelyg sudėtinga ja pasinaudoti (4 dalis), o tokia priemonė iš principo turėtų turėti sustabdomąjį poveikį (5 dalis). Tačiau niekur neužsimenama, kad teismo nagrinėjimo metu prašytojas turėtų būti asmeniškai išklaustas.

43. Be to, Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 4 dalimi valstybėms narėms leidžiama savo nuožiūra nustatyti ne tik skundų dėl 1 dalyje nurodytų sprendimų pateikimo „pagrįstus terminus“, bet ir kitas taisykles, būtinas, kad prašytojas galėtų pasinaudoti teise į veiksmingą teisės gynimo priemonę dėl šių sprendimų.

44. Šiomis aplinkybėmis teismų atliekamos administracinių sprendimų, kuriais atmetami prieglobsčio prašymai, kontrolės sistema priskirtina prie valstybių narių procesinės autonomijos⁹. Tačiau jų diskrecija nustatyti, anot jų, tinkamas proceso taisyklės vis dėlto nėra absoliuti, nes jos saistomos konkrečios pareigos pasiekti tam tikrą rezultatą, t. y. per nacionalinį procesą kiekvienu atveju turi būti garantuojama teisių gynimo priemonė, galinti veiksmingai užtikrinti Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisminę gynybą.

45. Direktyva 2013/32, kaip nurodyta jos 60 konstatuojamojoje dalyje, „gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, kurie pripažinti Chartijoje“, ir pirmiausia siekiama užtikrinti „visišką pagarbą žmogaus orumui ir skatinti“, be kita ko, Chartijos 47 straipsnio taikymą, ir ji turėtų būti „atitinkamai įgyvendinta“¹⁰.

46. Teisingumo Teismas tvirtino, kad „teisė būti išklaustam yra neatsiejama nuo teisės į gynybą“¹¹ ir kad ji „užtikrina kiekvienam asmeniui galimybę deramai ir realiai pareikšti savo nuomonę per administracinę procedūrą ir iki sprendimo, galinčio neigiamai paveikti jo interesus, priėmimo“¹².

9 Kaip Teisingumo Teismas nurodo 2016 m. kovo 17 d. Sprendime *Bensada Benallal* (C-161/15, EU:C:2016:175, 24 punktą), nesant šią sritį reglamentuojančių Sąjungos taisyklių, pagal valstybių narių procesinės autonomijos principą šios nuostatos turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje su sąlyga, kad jos nėra mažiau palankios, nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jų netampa praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teisės suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Eturas ir kt.*, C-74/14, ES:C: 2016:42, 32 punktą ir ten nurodyta jurisprudencija).

10 Dėl 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13), 39 straipsnio, kuris yra tiesioginis Direktyvos 2013/32 46 straipsnio norminis pirmtakas, Teisingumo Teismas savo 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, 51 punkte konstatavo: „nustatant, kas turi būti būdinga šiai minėtos direktyvos 39 straipsnyje numatyta teisių gynimo priemonei, reikia atsižvelgti į Chartijos 47 straipsnį, kuriame patvirtinamas veiksmingos teisminės gynybos principas ir pagal kurį kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis“. Šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 45 punktą.

11 2017 m. vasario 9 d. Sprendimo *M* (C-560/14, EU:C:2017:101) 25 punkte nurodyti 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Mukarubega* (C-166/13, EU:C:2014:2336, 49 ir 50 punktai) ir 2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Boudjlida* (C-249/13, EU:C:2014:2431, 39 ir 40 punktai).

12 Sprendimo *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, 46 punktą. Kaip generalinis advokatas Y. Bot pabrėžė savo išvadoje byloje, kurioje priimtas Sprendimas *M*. (C-277/11, EU:C:2012:253, 81 punktą), taip „aptariama valdžios institucija galėtų veiksmingai atsižvelgti į visas svarbias aplinkybes“.

47. Ši doktrina buvo įtvirtinta santykių tarp asmenų ir valdžios institucijų, ypač per administracinę tarptautinės apsaugos suteikimo procedūrą, srityje¹³. Jos perkėlimas į teisminį procesą yra kaip vienas iš teisės į veiksmingą teisminę gynybą elementų, kurio pavyzdys gali būti ir teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę, užtikrinta Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje.

48. Tam, kad šia teise apskūsti administracinių institucijų sprendimus teisme būtų galima veiksmingai naudotis, „reikia, kad nacionalinis teismas galėtų patikrinti, ar pagrįsti yra motyvai, dėl kurių kompetentinga administracinė valdžios institucija nusprendė, kad tarptautinės apsaugos prašymas yra nepagrįstas ir pateiktas piktnaudžiaujant, ir, atsižvelgiant į šiuos motyvus, negalima preziumuoti, kad jų teisėtumas neginčijamas“¹⁴.

49. Todėl teisė būti išklaustam administraciniame etape apima galimybę kreiptis į valdžios instituciją ginant savo teises ir interesus iki to laiko, kada ta valdžios institucija priims sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo¹⁵. Priėmus sprendimą, jeigu sprendimą priimanti administracinė institucija atmets prašytojo reikalavimą, atsiranda galimybė pasinaudoti teise į veiksmingą teisių gynimo priemonę teisme.

50. Būtent tokia yra nagrinėjama situacija: kyla klausimas dėl eigos, kuria turėtų būti įgyvendinama teisė kreiptis į teismą, kuris galutinai nustatys, ar administracinis sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą atitinka teisę.

51. Šiame kontekste manau, kad Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje įtvirtinto apskundimo veiksmingumas užtikrinamas, kai prašytojas (paprastai per savo teisinį patarėją ar advokatus) gali išdėstyti teismui motyvus, dėl kurių jis mano, kad skundžiamas sprendimas neteisėtas, ir jeigu teismas gali įvertinti, ar šis sprendimas tinkamai pagrįstas.

52. Pirma prielaida yra ta, kad tarptautinės apsaugos prašytojas (prireikus jam teisinę pagalbą *teikiantis* asmuo arba patarėjas, arba jo atstovas) gali pasinaudoti gynyba su teisei į teisingą teismą būdingomis garantijomis. Tokiu atveju prašytojas buvo *išklaustas* teismo, nes jam buvo leista išreikšti (nebūtinai žodžiu, nes pagal proceso taisykles visiškai teisėtai gali būti numatyta, kad procesas vyksta raštu) savo argumentus, kurie, jo nuomone, pagrindžia jo gynybą.

53. Teisė būti išklaustam teisme vis dėlto neapima „teisės būti apklaustam“ per teismo procesą. Pakartosiu, kad ji apima teisę paaiškinti teismui motyvus, pagrindžiančius reikalavimus panaikinti administracinį sprendimą, kuris priimtas kaip neigiamai paveikiantis atitinkamo asmens teises ir interesus, bet ne teisę būti asmeniškai apklaustam teismo, atliekančio administracinio sprendimo kontrolę.

13 Tai pakartota generalinio advokato P. Mengozzi išvadoje byloje, kurioje priimtas Sprendimas *M.* (C-560/14, EU:C:2016:320, 48 punktą), aptariant papildomą apsaugą: „atsižvelgiant į ypatingą procedūros, skirtos patikrinti, ar susidariusios prielaidos suteikti papildomos apsaugos statusą, pobūdį ir tikslus, galėjimas veiksmingai pasinaudoti pagal šį statusą suteiktomis teisėmis reiškia, kad suinteresuotajam asmeniui sudarytos sąlygos *ypač veiksmingai įgyvendinti* teisę būti išklaustam per tą procedūrą. Iš tikrųjų prašytojas turės veiksmingą galimybę naudotis pagal Direktyvoje 2004/83 numatytą statusą suteiktomis teisėmis tik tuomet, kai turės faktinę galimybę naudingai ir veiksmingai pateikti savo asmeninę istoriją ir aplinkybes, kuriomis ji rutuliojosi, išsamiai ir tinkamai išdėstydamas kompetentingai administracinei institucijai visas faktines aplinkybes ir elementus, pagrindžiančius jo prašymą“. Išskirta kursyvu originale.

14 2011 m. liepos 28 d. Sprendimas *Samba Diouf* (C-69/10, EU:C:2011:524, 61 punktą).

15 Atsižvelgęs į per administracinę procedūros etapą kylančių interesų svarbą Europos teisės aktų kūrėjas pasirinko tokį modelį, pagal kurį numatytas asmeninis pokalbis. Kaip nurodo generalinis advokatas P. Mengozzi savo išvados byloje *M.* (C-560/14, EU:C:2016:320) 58 punkte, „prašymo nagrinėjimas per asmeninį pokalbį yra didžiausia teisės būti išklaustam išraiška. Prašytojui ja suteikiama vienintelė proga asmeniškai išdėstyti savo istoriją ir tiesiogiai pabendrauti su asmeniu, kuris yra labiausiai kvalifikuotas atsižvelgti į jo asmeninę padėtį“.

54. Vis dėlto ši teiginį reikia suprasti sąlygiškai. Jis nereiškia, kad užkertamas kelias šalies prašymu ar paties teismo iniciatyva imtis tam tikrų procesinių tyrimo priemonių¹⁶, kai teismas nusprendžia, kad tai būtina siekiant gero teisingumo administravimo. Kaip viena iš tokių priemonių gali būti prašytojo apklausa per teismo procesą.

55. Tokia apklausa, žinoma, gali būti tinkama, kad būtų įgyvendintos Direktyvos 2013/32 46 straipsnio nuostatos, t. y. kad, kaip numatyta šio straipsnio 3 dalyje, būtų atliktas „išsamus ir *ex nunc* faktinis ir teisinis tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimas“.

56. Jeigu Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje, skirtingai nei su administraciniu etapu susijusiame šios direktyvos 14 straipsnyje, tiesiogiai nenurodoma tiesioginės apklausos per teismo procesą galimybė, nereikalaujama, kad šią direktyvą perkeliančiose nacionalinėse proceso normose tokia galimybė būtų numatyta.

57. Be to, 46 straipsnis aiškintinas atsižvelgiant į Direktyva 2013/32 nustatytą tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimo mechanizmą, t. y. į teismui pateikiamo skundo ir prieš jį einančio administracinio etapo, per kurį privalu apklausti prieglobsčio prašymą pateikusį asmenį, glaudų ryšį.

58. Jeigu administracinis etapas buvo tinkamai suorganizuotas, jo metu bus daromas patikimas pokalbio su prašytoju įrašas¹⁷, o prašytojas galės pridėti savo komentarus, paaiškinimus ar ataskaitos pataisymus¹⁸. Ši ataskaita arba apklausos stenograma turi būti įtraukta į teismui siunčiamą bylą, tad jų turinys yra svarbus veiksnyms vertinant asmenį, kuris turi atlikti Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalyje numatytą „išsam[ų] ir *ex nunc* faktin[i] ir teisin[i] tarptautinės apsaugos poreikių nagrinėjimą“. Direktyvoje, kurioje paisoma valstybių narių procesinės autonomijos, teismo procesas ribojamas tik tiek, kiek aptarta, ir teismams patikėta kruopščiai įvertinti ir galiausiai nuspręsti, ar neigiamas administracinis sprendimas atitinka teisę.

59. Trumpai tariant, į klausimą, ar prašytojas turi būti apklaustas teisme, reikia atsakyti remiantis tuo, ar dėl prieglobsčio prašytojo veiksmingos teisių ir interesų teisminės gynybos poreikių tai būtina siekiant reikalaujamo išsamaus teismo nagrinėjimo. Direktyvoje 2013/32 apklausos galimybė nėra numatyta kaip privaloma, tačiau neužkertamas kelias priimti sprendimą jį apklausti tuo atveju, jeigu teismas mano, kad tai būtina norint priimti sprendimą.

60. Minėtos išvados taikytinos visiems teismo procesams, kai vykdoma administracinių sprendimų atmeti tarptautinės apsaugos prašymus atitiktis teisei kontrolė. Vis dėlto, tam tikrais ribotais atvejais aišku ir akivaizdu, kad skundas nepriimtinas, nes Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalyje numatytas „visiško nagrinėjimo“ reikalavimas įvykdomas vien išnagrinėjus teismui pateiktus dokumentus (t. y. per procesą) arba administracinėje byloje esančią objektyvią informaciją.

61. Šiais atvejais, kai teismui pateiktas skundas dėl administracinio sprendimo panaikinimo akivaizdžiai nepriimtinas arba prašytojo reikalavimas akivaizdžiai nepagrįstas, reikalavimas, kad prašytojas būtų ne tik ikiteisminiame etape, bet ir dar antrą kartą apklaustas, yra netinkamas ir neproporcingas.

16 Primenu, kad šios išvados 13 punkte cituojamoje iš dalies pakeisto *Decreto legislativo n. 150/2011* (2011 m. Įstatyminis dekretas Nr. 150) 19 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad nacionalinis teismas „gali imtis bet kurių tyrimo veiksmų, kurie, jo nuomone, reikalingi tam, kad būtų išspręstas ginčas“.

17 Pagal Direktyvos 2013/32 17 straipsnio 1 dalį „[v]alstybės narės užtikrina, kad būtų parengta išsami ir faktinė kiekvieno asmeninio pokalbio ataskaita, kurioje būtų pateikiama visa esminė informacija, arba stenograma“. To paties straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė, kad valstybės narės gali numatyti „asmeninio pokalbio garso arba garso ir vaizdo įrašą“. Tokiu atveju jos „užtikrina, kad kartu su prašytojo byla būtų prieinamas jo įrašas arba stenograma“.

18 Direktyvos 2013/32 17 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad prašytojas turi turėti „galimybę žodžiu ir (arba) raštu pateikti pastabų ir (arba) paaiškinimų dėl ataskaitoje arba stenogramoje esančių vertimo klaidų ar klaidingo supratimo, pasibaigus asmeniniam pokalbiui arba per nustatytą laikotarpį, prieš sprendžiančiajai institucijai priimant sprendimą“. Toliau toje pačioje dalyje nurodoma, kad „tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad prašytojas būtų išsamiai informuotas apie ataskaitos turinį arba apie esmines stenogramos dalis, jei būtina, padedant vertėjui žodžiu. Valstybės narės tada prašo, kad prašytojas patvirtintų, kad ataskaitos ar stenogramos turinys teisingai atspindi pokalbį“.

62. Iš tiesų, gali būti atvejų, kai skundas teismui būtų visiškai neveiksmingas¹⁹ ir kai nebūtų jokios prasmės ar naudos apklausti prašytoją. Nežinau priežasčių, kodėl tokie skundai dėl administracinių sprendimų panaikinimo neturėtų būti pripažinti nepriimtinais, jeigu jie akivaizdžiai nepagrįsti arba neatitinka minimalių procesinių reikalavimų. Kartu, tokiomis aplinkybėmis²⁰ teisėta priimti teismo sprendimą nesant būtina imtis tolesnių proceso tyrimo priemonių.

63. Vis dėlto, išskyrus šias situacijas, atvejais, kai klausimas dėl skundo nagrinėjimo veiksmingumo susijęs su ginčijamu reikalavimų esmės vertinimu, sprendimas dėl reikalavimo nepriimtumo (arba atmetimo) neišvengiamai turi būti priimtas tik jį „išnagrinėjus“, ir tam, kad jis būtų išnagrinėtas „išsamiai“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2013/32 46 straipsnio 3 dalį, jis turi būti pagrįstas pakankamais įrodymais. Be kita ko, jei teismui nustatant sprendimo priėmimo kriterijus būtų būtina, gali būti tikslinga asmeniškai apklausti prašytoją.

64. Nepriimtinu ar nepagrįstu skundas visada turi būti pripažįstamas įvertinimą pagrindžiant ginčijamo reikalavimo faktinių ir teisinių aplinkybių analize. Tai būtina priklausys nuo pagrindo, dėl kurio neveiksminga nagrinėti skundą, pobūdžio. Vertinant tokį pagrindą ar pagrindus, kartais tinkamų įrodymų galima aptikti tiesiogiai pačiame skunde ir administracinės bylos medžiagoje, o kartais juos galima gauti tik atlikus preliminarinius (įrodymų) tyrimus.

65. Pagal Direktyvą 2013/32 reikalaujama surengti pokalbį tik administraciniame tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo etape, tad manau, kad tai pakartoti per teismo procesą gali prireikti tik jeigu (pirmasis) pokalbis skundą nagrinėjančiam teismui atrodo esąs nepakankamai išsamus ir jis abejoja dėl sprendimo, kurį reikia priimti dėl skundo.

66. Mano nuomone, atsižvelgiant į mano nurodytas aplinkybes, jeigu teismas savo nuožiūra nusprendžia surengti pokalbį su prašytoju, tokiam formalumui negali būti užkirstas kelias dėl skubos, į kuriuos daroma nuoroda Direktyvos 2013/32 20 konstatuojamojoje dalyje.

67. Ekonominiai sumetimai (kaip nurodyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo)²¹ taip pat negali užkirsti kelio tam, kad toks pokalbis būtų surengtas per teismo procesą. Nors Direktyvos 2013/32 20 konstatuojamojoje dalyje valstybėms narėms leidžiama pagreitinti procesą, joje neleidžiama nevykdyti esminių procesinių veiksmų, kuriais būtų užtikrinamos prašytojo teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Iš tiesų toje pačioje konstatuojamojoje dalyje nurodoma galimybė nustatyti „trumpesnius <...> terminus tam tikriems procesiniams veiksams“, tačiau kiekvienu atveju prašymas turi būti išsamiai išnagrinėjamas, užtikrinant šioje direktyvoje numatytus pagrindinius principus ir garantijas.

68. Taigi, Direktyvos 2013/32 46 straipsnį reikia aiškinti taip, kad, nors juo nereikalaujama surengti pokalbio, juo neleidžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriais teismui nenumatoma galimybė nuspręsti surengti tokį pokalbį, kai, jo nuomone, konstatavus, kad per administracinį etapą surengtą pokalbį gautos informacijos nepakanka, tai būtina siekiant išsamiai išnagrinėti prieglobsčio prašymo faktines ir teises aplinkybes. Pagal valstybių narių proceso taisykles teismai turi turėti galimybę asmeniškai išklausti prašytoją tokiu atveju, kai nusprendžia, kad tai būtina.

19 Pavyzdžiui, neginčijamai praleidus terminą pateikti arba minimalių formalių proceso reikalavimų neatitinkantys skundai, kurie turi būti pripažinti nepriimtinais *a limine*. Tokie skundai gali būti atmetami ir dėl su turiniu susijusių priežasčių, nesant būtina atlikti įprastų proceso veiksmų, kai prašytojo reikalavimas pagrįstas, pavyzdžiui, argumentais, kurie visiškai nesijungia su tarptautinės apsaugos suteikimo prielaidomis.

20 Teisingumo Teismas perėmė EŽTT doktriną, kad teisminis nagrinėjimas gali būti neorganizuojamas, „kai nekyla faktinių arba teisės klausimų, kurių negalima tinkamai išspręsti, remiantis bylos medžiaga arba rašytinėmis šalių pastabomis“. Be kita ko, žr. 2015 m. birželio 4 d. Sprendimą *Andecher Molkerei Scheitz / Komisija* (C-682/13 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2015:356, 46 punktą, kuriame daroma nuoroda į 2012 m. lapkričio 12 d. Sprendimą *Döry prieš Švediją* (ECLI:CE:ECHR:2002:1112JUD002839495, § 37).

21 Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą originalios versijos italų kalba 4 p. 2 dalis.

69. Kalbant apie bylą, kurioje pateiktas prašymas pririnti prejudicinį sprendimą, pažymėtina, kad, priešingai, nacionalinis teismas įsitikinęs, kad M. Sacko pateiktas skundas akivaizdžiai nepagrįstas, nes jo prašymas nesusijęs su tarptautinės apsaugos suteikimo prielaidomis. Tokiu atveju galima jo nepriimti ar jį atmesti neatlikus preliminarinių tyrimų ir dar kartą neišklausius prašytojo (šiam etape – pareiškėjo). Logiškai toks sprendimas bus pagrįstas tiek, kiek jis bus priimtas išsamiai išnagrinėjus visas bylos aplinkybes, taip pat M. Sacko per administracinį etapą surengtą pokalbį „tinkamai ir veiksmingai išreikštą nuomonę“.

70. Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateiktą 2011 m. Įstatyminio dekreto Nr. 150 19 straipsnio 9 dalies tekstą, matyti, kad pagal jį nedraudžiama rengti pokalbio per proceso teisminį etapą, nes pagal šią taisyklę teismui leidžiama imtis tyrimo priemonių, jei jis mano, kad tai būtina. Taigi būtų nepagrįsta konstatuoti, kad jis neatitinka Direktyvoje 2013/32 nustatytos skundų nagrinėjimo sistemos.

71. Ne Teisingumo Teismas turi nuspręsti, kaip turi būti aiškinamas susijęs Italijos įstatymas. Konkrečiai kalbant, jis negali išspręsti prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodyto ginčo, kilusio dėl šiuo klausimu *Suprema Corte di Cassazioni* (Aukščiausiasis Teismas) ir nacionalinio teismo išreikštos pozicijos, pirmiausia todėl, kad, kaip siūlo Italijos vyriausybė²², negalima priimti sprendimo, kad egzistuoja alternatyvus aiškinimas, suderinamas su mano siūlomą Direktyvos 2013/32 aiškinimu. Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas turi priimti sprendimą byloje.

VI. Išvada

72. Atsižvelgdamas į išdėstytus samprotavimus, siūlau Teisingumo Teismui į *Tribunale di Milano* (Milano teismas, Italija) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos, būtent jos 12, 14, 31 ir 46 straipsnius, reikia aiškinti taip, kad pagal juos kompetentingam teismui leidžiama, neatlikus preliminarinių tyrimų, nesant būtinybės surengti asmeninio pokalbio su prašytoju, priimti sprendimą dėl skundo, pateikto dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, jeigu:

- a) skundas yra akivaizdžiai nepagrįstas ir todėl negali būti patenkintas ir
- b) sprendimas priimamas išsamiai išnagrinėjus faktines ir teises prašytojo situacijos aplinkybes, taip pat per administracinį etapą surengtą asmeninį pokalbį gautą informaciją, kurios, teismo nuomone, pakanka tam, kad būtų priimtas sprendimas dėl skundo.

²² Italijos vyriausybės rašytinių pastabų 24 ir 25 punktai.